

## СТАНОВИЩЕ

от д.ф.н. Жоржета Петрова Чолакова, професор  
от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“  
на материалите, представени за участие в конкурс  
за заемане на академичната длъжност „професор“  
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“  
по област на висше образование 2. Хуманитарни науки  
професионално направление 2.1. Филология (Българска литература – Възрожденска  
литература)

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 31 от. 11.04.2025 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на Катедрата по българска литература и теория на литературата към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ като единствен кандидат участва доц. д-р Елена Славова Гетова от Катедрата по българска литература и теория на литературата към същия факултет.

### 1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД-22-1339 от 10.06.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в ПУ по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Българска литература - Възрожденска литература), обявен за нуждите на Катедрата по българска литература и теория на литературата към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

За участие в обявения конкурс е подала документи като единствен кандидат доц. д-р Елена Славова Гетова. Обявеният конкурс за професор е за нуждите на в Катедрата по българска литература и теория на литературата на Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Представеният комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва всички необходими документи. Освен хабилитационен труд са приложени 20 статии, като две от тях са публикувани в индексираното в световноизвестни бази данни списание „Български език и литература“. Всички са писани на български език и са издадени в български научни списания и сборници. Преобладаващата част от представените публикации са тема-

тично ориентирани към възрожденската журналистика, което дава възможност да се проследи умението на доц. Гетова да надгражда своето научно поле. Забележителната устойчивост на нейните научни интереси и усърдната ѝ работа в очертаното изследователско поле са предпоставка за успешното ѝ професионално развитие и утвърждаването ѝ като авторитетен специалист в областта на българската възрожденска литература. Като аргумент за дълготрайния характер на нейните проучвания в тематичната област на предложения хабилитационен труд бих посочила предишната нейна монография от 2005 г. *Журналистически езици на Възраждането. Българо-френски контексти*, както и предхождащи я публикувани статии. Приложеният списък с цитирания на нейни научни изследвания свидетелства от своя страна за активното присъствие на доц. Гетова в диалогично-дискусивно поле на българските и френскоезичните академични среди. Позитивни са нейните резултати и от участието ѝ в университетски, национални и международни проекти.

Доц. Гетова е назначена за редовен асистент по българска възрожденска литература през 2001 г., защитава докторска степен през 2005 г., а през 2008 г. е избрана за доцент. Личните ми впечатления датират още от началото на 2 000-та година, когато Елена Гетова беше докторант към Филологическия факултет. Професионалните ни контакти станаха поинтензивни, когато в качеството си на отговорен редактор на Научните трудове и на главен редактор на сп. „Славянски диалози“ поканих доц. Гетова да участва в редакционната колегия на двете периодични издания. През всичките тези години тя е проявявала качества на уважаван от студентите преподавател, на изследовател с ясно дефинирани научни интереси, на колега, който се отнася отговорно към задълженията си и изключително коректно към колегите си и който има лична заслуга за провеждането на редица научни форуми, репрезентативни за факултета.

## **2.     Обща характеристика на дейността на кандидата**

Професионалният път на доц. Гетова е продуктивен и допринася в значителна степен за развитието на литературоведската българистика в Пловдивския университет. Освен лекции и семинарни упражнения по основната си специалност – българска възрожденска литература, доц. Гетова е водила и води занятия още по детска литература и следосвободенска литература във филиала в гр. Смолян. Неколкократно е участвала е в преподавателската мобилност по програма „Еразъм“. Особено значение за обогатяване на нейния преподавателски и изследователски опит има четиригодишният ѝ период като лектор по български език, литература и култура в Страсбургския университет, Франция. Това обяснява интересите на доц. Гетова към френското литературознание в нейното научно поле (особено на френската литературна антропология и културология), както и към определени аспекти на българо-

френските отношения през Възраждането. За нейната съзидателна роля в дейността на Филологическия факултет свидетелства не само преподавателската и изследователската ѝ работа, но и участието ѝ в деканското ръководство в продължение на два мандата – от 2015 до 2023 г.

Публикациите, представени от доц. Гетова, са оригинални изследвания и тематично кореспондират с научната област и професионалното направление на обявения конкурс. Хабилитационният ѝ труд *Петко-Славейковият журналистически XIX век* (УИ „Паисий Хилендарски“, 2022) поставя съществени за Българското възраждане проблеми в теоретичната социокултурна перспектива на съвременната европейска хуманитаристика. Проблематизирането на границите на културологичното понятие за век и на критериите за неговото дефиниране се осъществява чрез привличане на тезите на Морис Агюлон, Джон Лукач, Николай Аретов, Николай Чернокожев и др., но не за да се възползва от техния авторитет и така да подсигури своите наблюдения с готова вече теоретична рамка, а за да дискутира с тях, да постави под съмнение например представите за XIX век като относително единен исторически отрязък, чието начало и край са белязани от важни исторически събития, но чиято същност се отличава с икономическия напредък и относително спокойна политическа обстановка. Журналистиката на Петко Р. Славейков се явява сред убедителните контрааргументи на подобно схващане, тъй като през погледа на българския възрожденец XIX век е време не само на научно-технически и обществено-политически прогрес, но и на революции и историческо напрежение. В този смисъл ползваната вторична, т.е. научна литература е творчески преосмислена и подчинена на авторовата интерпретация на първичните източници, което осигурява евристичния потенциал на изследването. Стойностни са разсъжденията на доц. Гетов върху съизмеримостта на оксиденталното разбиране за XIX век и българския възрожденски век, като са изтъкнати обстоятелствата, наложили различните гледни точки към един и същи отрязък от историческо време. От друга страна е отчетен имплицираният и библиографски необозначен от Славейков отзвук най-вече на тогавашната френска преса, което обуславя комплицираното и нееднозначно разбиране за столетието като време на прогрес, но и на „грачене на гарвани“, ако се позовем на цитирания на с. 53 Славейков стих. Така наречената от авторката „емблематика на столетието“ е дефинирана спрямо националните специфики на историческия контекст, но същевременно отчита общоевропейските тенденции в областта на политиката, образованието, културата. По този начин са очертани проявите на балансираното взаимодействие между външния и вътрешния фактор при формирането на своеобразния балкански европеизъм. Визията на Петко Славейков за справедливо политическо устройство е положена в перспективата на прокламираните в Европа граждански сво-

боди и успешно провеждания икономически, образователен и културнопросветен политически проект. В този смисъл много убедително е постигната сводимост на модерните демократични насоки в европейското развитие, най-често измервано чрез формираните от френската преса представи за просперитет, към българското настояще. Журналистиката на Славейков следователно се явява в изследването на доц. Гетова онзи фокус, който в най-висока степен разкрива европейското мислене на българския възрожденец и на неговото отношение към чуждия опит от позициите на характерния за епохата прагматичен критицизъм, за да отсее онова, което би било полезно за развитието на българската нация. В този първи раздел бих открила частта „Обединена Европа – „откритие“ на Петко Славейков?“, в която направеният прочит на Славейковите коментари на важни за Европа събития разкриват неговото разбиране за историческото развитие като споделян от различните европейски народи политически опит. Поставени са съществени въпроси както за европейското (а не балканско или тясно национално) самосъзнание на този „любопитен възрожденец с широко отворени към европейското бъдеще очи“ (с. 74), така и за раждането на един модерна политическа визия, която проектира в геополитическата карта на Европа и България, години преди тя действително да легитимира своето място като свободна държава.

В самостоятелен раздел е обособен хумористико-сатиричният профил на Славейков, който авторката очертава въз основа на неговите публикации във вестник „Шутош“. Интерес представлява решението на доц. Гетова да осъществи не само анализационен прочит на журналистическите текстове на Славейков, но и да реконструира неговия психографски образ. Тук особен интерес представляват конкретните наблюдения върху импликациите на чуждестранната преса в неговите публикации, откъдето логично следва и въпросът за отношението на Славейков към превода и към преводаческите грешки. Разбирането му за превода не само като диалог между езици, но и между култури е концептуално осмислено като проява на един модерно мислещ културен стратег, който осъзнава отговорността на преводача като медиатор не само на нови знания, но и на културен опит, полезен за духовния напредък на нацията. Отчетено е многообразието на преводачески практики във в. „Шутош“, но в определени моменти авторовите разсъждения излизат извън конкретната проблематика, за да положат акцент върху ироничното отношение на Славейков към някои възрожденски преводачи. Всъщност както заглавието „Употреби и политики на превода“, така и „Полемики и перспективи“ са твърде общи и не задават ясна проблемна рамка на последвалите разсъждения. Така например, за да се изяснят „употребите и политиките на превода“, би трябвало да се включат в изследването гръцката и турската версия на вестника и да се идентифицират оригиналите, което, разбира се, е извън предмета на настоящото проучване и предполага

друг тип изследване, но при всички случаи, когато се говори за превод, би трябвало да се има предвид дихотомичната релация с оригинала. В този случай обаче оригиналът е неизвестен, поради което бих препоръчала да не се включва в заглавието думата „превод“, а то да бъде преформулирано с оглед на принципното отношение на Славейков към чуждия текст и ролята на преводача. Приносна е и частта, представяща сътрудниците на в. „Шутош“, която почти изцяло е посветена на Теодор Касапис, въведен за първи път в българския литературоведски дискурс.

По думите на авторката третият раздел представя „културно-политическите диалози между представителни фигури от 70-те години на деветнадесети век“ (с. 14 – 15). Компетентно и аргументирано тук до. Гетова привлича творчески личности, като Марко Балабанов, Любен Каравелов и др., които имат знакова роля в журналистиката на Славейков – и като сътрудници, и като опоненти в литературни полемики. Подобен ракурс уплътнява профила на Славейков като журналист и типичен възрожденец, чиято критическа рефлексия изпълва хоризонта на българския интелектуален елит от последните десетилетия преди Освобождението и заедно с това задава идеологически посоки, които ще се окажат обществено значими за развитието на България.

### **3. Критични забележки и препоръки**

Предложеният хабилитационен труд и съпътстващите го публикации са свидетелство за внимателна и коректна изследователска работа и като всеки интенционално богат текст естествено поражда и въпроси. За мен остана недотам обговорен и изяснен въпросът за обхвата на понятието „журналистика“ и по-специално за неговата диференцирана употреба спрямо понятието „публицистика“, още повече че в определени моменти се създава впечатление за известна синонимия при тяхното ползване. Всъщност авторката хронологически рамкира публицистиката на Петко Славейков от периода 1871 – 1972 г., разсъждавайки върху неговия политически проект, но не би ли трябвало да се дефинират като публицистика и статиите му, третиращи актуални европейски и национални въпроси, разгледани в първата глава на монографията? Ако продължим в тази посока, бихме стигнали и до въпроса за жанровите особености на анализирания публикации на Славейков. Този въпрос е поставен във връзка с журналистическите жанрове, присъстващи във в. „Шутош“, но би ли могло да се проведе подобна изследователска процедура и по отношение на публицистичните жанрове?

## ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при процедурата ѝ за доцент. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси. Теоретичните разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. д-р Елена Славова Гетова е несъмнена.

Постигнатите от доц. д-р Елена Славова Гетова резултати в учебната и научноизследователската дейност напълно съответстват на минималните национални изисквания. След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологически факултет за избор на доц. д-р Елена Славова Гетова на академичната длъжност „професор“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки; професионално направление 2.1 Филология (Българска литература – Възрожденска литература).

24.07. 2025 г.

Изготвил становището: .....

Проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова